

Dorian Borbonus en Elisha Ann Dumser (eds.), *Building the Classical World. Bauforschung as a Contemporary Approach* (Oxford University Press; Oxford, 2022) 280 p., ill., £64,00 ISBN 9870190690526

Heden, verleden en toekomst van studies naar antieke bouwtradities

De term *Bauforschung* kan moeilijk worden vertaald en bevindt zich als onderzoeksdomein op de grens van architectuurstudies, archeologie, geschiedenis en kunstgeschiedenis. De nauwe band tussen academische analyse van antieke gebouwen en actief architecturaal design dat hierop voortbouwde, is echter in de loop van de tijd verwaterd, evenals de primauteit van de Grieks-Romeinse architectuur. Het boek *Building the Classical World. Bauforschung as a Contemporary Approach* wil aan de hand van dertien bijdrages van verschillende auteurs de speerpunten van het onderzoeksdomein opnieuw kalibreren en benadrukken welke onderzoeksvragen de versnipperde subdisciplines en methodologieën nog verenigen. De redacteurs Dorian Borbonus en Elisha Anna Dumser hebben beiden een achtergrond in de studie van Romeinse architectuur, met een respectievelijke specialisatie in funeraire architectuur en hergebruik van bouw materiaal en bouwwerken. De bijdrages zijn herwerkte versies van lezingen die in 2015 werden gepresenteerd tijdens het symposium *Against gravity. Building Practices in the Pre-Industrial World* in Philadelphia.

De redacteurs vermelden in een inleidend hoofdstuk de rode draden die de verschillende artikels in dit boek verbinden: bouwprocessen, theorie en praktijk van design, bouwtradities en historische contexten. Er is geen strikte indeling van de verschillende bijdrages per thema, aangezien elke auteur wel twee of meerdere van deze kernpunten bespreekt. Het doel is dan ook om door de variëteit aan onderwerpen en methodes een holistische benadering van *Bauforschung*

te presenteren én te promoten voor nieuwe generaties studenten en onderzoekers (p.16). Het boek slaagt hierin alleszins in zijn opzet. Wie niet vertrouwd is met de historiografie en de veelzijdige invulling van *Bauforschung* wordt op overzichtelijke wijze en aan de hand van uitgebreide casussen ingeleid in zowel oude debatten, moderne ontwikkelingen en toekomstige uitdagingen. De onderwerpen die worden aangesneden in de verschillende hoofdstukken zijn zeer divers in methodologie, maar ook in temporele en geografische spreiding. Zo komen evengoed geplande stadsontwikkeling (Rome, Side) als bepaalde gebouwtypes (aquaducten, *columbaria*, tempels) aan bod, maar ook bouwtechnieken (dakconstructie, gewelven, hangende tuinen), bouwmaterialen (terracotta gewelfstenen, megalieten) en bouwprocessen (hergebruik, bouwinnovatie). Meerdere studies focussen op Rome, al is er ook aandacht voor de sites Minturnae, Athene, Side, Baalbek, Lefkandi en Kercyra. Het chronologisch zwaartepunt ligt op de (keizerlijke) Romeinse periode, maar enkele artikels behandelen ook de archaïsch- en klassiek-Griekse periode en de late oudheid. Door die variatie in tijd en ruimte staat elk hoofdstuk ook perfect op zich en leveren alle auteurs een sterke bijdrage aan hun specifieke onderzoeksveld.

De sterkte van het boek ligt ongetwijfeld in de brede waaier aan methodologieën die doorheen de verschillende hoofdstukken wordt gehanteerd. De lezer krijgt zo een goed overzicht van de grote variëteit aan onderzoeksmethodiek en -hulpmiddelen die contemporaine *Bauforschung* ter

beschikking heeft. Daarbij worden ook de traditionele benaderingswijzen geenszins overboord gegoooid. De nauwkeurige studie en opmeting van de archeologische restanten, alsook de visuele weergave hiervan in technische tekeningen (grondplannen, doorsnedes, perspectieven), blijven een cruciaal onderdeel uitmaken van elk hoofdstuk. De meerwaarde van digitale tekenprogramma's en 3D-software komt daarbij meermaals aan bod. De illustraties doorheen dit werk zijn van een zeer hoge kwaliteit. De afzonderlijke bijdrages vertonen ook steeds weer een groot bewustzijn van de impact die de oude onderzoekstradities hadden en nog steeds hebben

op bouwhistorisch onderzoek. Traditionele methodiek en heuristiek van de discipline worden echter niet gratuit bekritiseerd of opzij geschoven, maar in historische context geplaatst en als waardevolle achtergrond voor huidige onderzoekstendenzen ingeschat. Het boek is dus enerzijds een goede initiatie in het onderzoeksdomein, ook al kan het niet gelezen worden als een traditioneel handboek, maar anderzijds dragen de afzonderlijke hoofdstukken ook bij tot een actualisering van diezelfde discipline.

Sadi Maréchal, Universiteit Gent